

13.2.2026

EOAK/4636/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Heini Färkkilä

RESCUE TASK FORCE -NIMEN KÄYTTÖ HELSINGIN PELASTUSLAITOKSELLA

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen menettelyä. Pelastuslaitos oli perustanut vaativien pelastustehtävien toimintamallin ja sitä käyttävän pelastusryhmän. Toimintamalli ja pelastusryhmä oli nimetty englanniksi Rescue Task Force (RTF). Tällä viranomaistoiminnalla ei ole suomen- eikä ruotsinkielistä nimeä, vaikka Helsingin kaupunki on kaksikielinen viranomainen.

Kantelun liitteenä oli kantelijan ja pelastuslaitoksen johtajan sähköpostikirjeenvaihto tästä asiasta.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin selvitys Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalta. Selvityksestä, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi ratkaisun liitteenä, ilmenee muun muassa seuraavaa.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella on vakiintuneesti käytössään useita englannin kielestä johdettuja, sisäisten toimintojen lyhenteitä. Kantelussa mainittu RTF on vain yksi niistä. RTF:lle eli Rescue Task Forcellle ei ole muodostettu suomen- tai ruotsinkielistä termiä, sillä yhteistyöviranomaisten kanssa toimittaessa niin Suomessa kuin ulkomailla tämä kansainvälisesti vakiintunut englanninkielinen termi on erityisen toimiva.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella on lisäksi toiminteissaan käytössään useita muitakin lyhenteitä. Nämä termit ovat vakiintuneessa, päivittäisessä käytössä kansallisesti ja kansainvälisesti. Näiden toimintojen muuttaminen suomen- ja ruotsinkieliseksi aiheuttaisi merkittäviä haasteita kansainvälisessä toimintaympäristössä toimittaessa.

Helsingin kaupungin pelastuslaitos katsoo, että nimettäessä vaativien pelastustehtävien toimintamallia käyttävä pelastusryhmä Rescue Task Forceksi on noudatettu perustuslaissa, kielilaissa ja hallintolaissa säädettyjä kielellisiä velvoitteita.

Pelastusryhmän nimeäminen Rescue Task Force -nimellä liittyy ensinnäkin pelastuslaitoksen sisäiseen toimintaan sekä toiseksi pelastuslaitoksen muiden turvallisuusviranomaisten kanssa tapahtuvaan viranomaisyhteistyöhön. Rescue Task Force -termi ja sen RTF-lyhenne eivät näy missään ajoneuvoissa tai pelastusasemien esitteissä/seinissä jne. Rescue Task Force -termiä ja sen RTF-lyhennettä käytetään pääsääntöisesti vain viestinnässä viranomaisten kesken sekä tunnistamiseen tilanteissa, joissa on ulkoisen väkivallan uhka, kuten kouluampuminen. Rescue Task Force -termin ja sen RTF-lyhenteen käytöstä on sovittu poliisin kanssa.

Selvityksen mukaan Rescue Task Force -pelastusryhmä on yleisön ulottumattomissa oleva lähinnä pelastuslaitoksen henkilökunnalle sekä viranomaisyhteistyöhön tarkoitettu tekninen nimike, eikä kyse ole kielilain tarkoittamalla tavalla yleisölle annettavasta tiedosta. Rescue Task Force -nimeä ei käytetä esimerkiksi pelastuslaitoksen asiakkaille suunnatuissa opasteissa eikä Rescue Task Force -nimellä siten ole vaikutusta esimerkiksi asiakkaan ohjautumiseen tarvitsemiinsa pelastuslaitoksen palveluihin.

Yleisölle ja kansalaisille suunnatussa viestinnässään, kuten tiedotteissa, verkkosivulla ja muussa materiaalissa, käytetään selvityksen mukaan vieraskielisten lyhenteiden ja termien sijaan niiden suomenkielisiä vastineita aina, kun se on mahdollista.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeet

Perustuslain 17 §:n 1 ja 2 momentin mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä turvataan lailla. Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Kielilain 2 §:n tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetty jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia.

Kielilain 23 §:n 2 momentin mukaan kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisen tulee sekä palvelussaan että muussa toiminnassaan osoittaa yleisölle käyttävänsä molempia kieliä.

Kielilain 32 §:n 1 momentin mukaan valtion, hyvinvointialueen, hyvinvointiyhtymän ja kunnallisen viranomaisen yleisölle suunnatussa tiedottamisessa on kaksikielisessä kunnassa käytettävä suomen ja ruotsin kieltä. Asianomaisen ministeriön on huolehdittava siitä, että yksilön hengen, terveyden ja turvallisuuden sekä omaisuuden ja ympäristön kannalta oleellinen tieto annetaan koko maassa molemmilla kansalliskielillä. Saman pykälän 2 momentin mukaan kaksikielisen viranomaisen ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet tulee antaa suomen ja ruotsin kielellä.

Kielilain 33 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan viranomaisten kaksikielisessä kunnassa asettamien kilpien, liikennemerkkien ja muiden yleisölle suunnattujen vastaavien opasteiden tekstien on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä, jollei kansainvälisen käytännön mukaisesti käytetä pelkästään vierasta kieltä tai jollei ole kysymys yksikielisestä toimintayksiköstä.

Kielilain 35 §:n 3 momentti edellyttää, että viranomaisten tulee toiminnassaan vaalia maan kielellistä kulttuuriperintöä ja edistää molempien kansalliskielten käyttämistä.

Säännöksen perusteluissa on viitattu muun muassa siihen, että molempien kansalliskielten käyttöalaa tulisi jatkuvasti kehittää siten, että molemmat kielet myös tulevaisuudessa, vieraskielisten kielivaikutteiden lisääntyessä, pysyvät käyttöalaltaan laajoina ja toimivina kielinä. Edelleen perusteluissa on todettu, että sivistyksellisten ja yhteiskunnallisten tarpeiden turvaamiseen tähtäävät toimenpiteet eivät rajoitu ainoastaan Suomen rajojen sisäiseen julkisen vallan toimintaan, sillä säännöksen tarkoittamia erityistoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi molempien kansalliskielten käyttö ja näkyvyys kansainvälisissä järjestöissä tai muissa kansainvälisissä yhteyksissä. Edelleen todetaan, että molempien kansalliskielten käytännön toimivuuden ja näkyvyyden takaamista voidaan pitää erityisen tärkeänä Euroopan unionissa, jossa sekä suomen että ruotsin kieli virallisesta asemastaan huolimatta ovat tosiasiallisia vähemmistökieliä. Säännöksen tarkoittamat erityistoimenpiteet voivat koskea kansalliskielten virallista asemaa ja todellisia käyttömahdollisuuksia sekä niiden käyttöalaa ja kielenhuollollista tilaa (HE 92/2002 vp).

3.2 Kannanotto

Aikaisemmassa laillisuusvalvontakäytännössä on tarkasteltu useaan otteeseen viranomaisen toimintojen ja palveluiden nimeämistä ainoastaan englannin kielellä. Esimerkiksi ratkaisussani EOAK/386/2023 (saatavissa verkkosivuilta www.oikeusasiamies.fi) arvioin Helsingin kaupungin menettelyä lapsille ja nuorille suunnatun palvelun nimeämisessä englanninkielisillä nimillä. Arvioin, että molempien kansalliskielten syrjäyttäminen kokonaan liikuntapalveluiden nimeämisessä oli lainvastaista sekä laillisuusvalvontakäytännön perusteella ristiriidassa kansalliskieliä koskevan lainsäädännön kanssa. Kyseisessä ratkaisussa on myös selostettu kattavasti aiempaa laillisuusvalvontakäytäntöä.

Tässä tapauksessa on kyse kuitenkin aiemmasta laillisuusvalvontakäytännöstä poikkeavasta tilanteesta. Asiassa saadun selvityksen perusteella Rescue Task Force -pelastusryhmä on yleisön ulottumattomissa ja termi on tarkoitettu käytettäväksi viranomaisen sisäisessä toiminnassa sekä viranomaisyhteistyössä. Nimeä ei myöskään käytetä asiakkaille suunnatussa viestinnässä tai tiedottamisessa. Selvityksen perusteella yleisölle ja kansalaisille suunnatussa viestinnässä, kuten tiedotteissa, verkkosivulla ja muussa materiaalissa, käytetään vieraskielisten lyhenteiden ja termien sijaan niiden suomenkielisiä vastineita aina, kun se on mahdollista.

Asia ei siten tule arvioitavaksi suoranaisesti yksilön kielellisten oikeuksien toteuttamisena ja oikeutena käyttää viranomaisessa asioidessaan kansalliskieliä.

Kielilain 26 §:ssä säädetään valtion viranomaisten työkielestä. Vastaavaa säännöstä kunnan viranomaisten työkielestä ei ole. Totean kuitenkin, että säännös mahdollistaa vieraiden kielten käytön työkielenä valtion viranomaisissa. Edelleen totean, että kielilain 33 § mahdollistaa pelkästään vieraan kielen käytön jopa viranomaisen yleisölle suunnatuissa opasteissa, mikäli tämän voidaan katsoa perustuvan kansainväliseen käytäntöön.

Arvioin, että Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan menettely pelastusryhmän nimeämisessä vain englanniksi ei sinänsä ole ollut omiaan toteuttamaan kielilain 35 §:n 3 momentissa säädettyä edistämismääräystä.

Toisaalta selvityksessä on kuitenkin nähdäkseni esitetty hyväksyttäviä perusteita sille, että toiminto on nimetty vain englanninkielisellä nimellä. Tässä tapauksessa kyse on ennen muuta vaativien pelastustehtävien hoitamisesta ja näiden organisointiin kiinnittyvästä sisäisestä viestinnästä, ei yleisölle näkyvästä tai kohdennetusta viestinnästä. Kyse ei ole sellaisesta yleisölle suunnatusta palvelusta, joka näyttäytyisi yleisölle vain vieraskielisellä nimellä. Vieraskielistä nimeä ei siten käytetä esimerkiksi pelastuslaitoksen asiakkaille suunnatuissa opasteissa eikä nimellä ole vaikutusta esimerkiksi asiakkaan ohjautumiseen tarvitsemiinsa pelastuslaitoksen palveluihin. Lisäksi kaupunki on todennut tiedottavansa toiminnastaan yhteensopivasti kielilain kanssa.

4 LOPPUTOTEAMUS

Asiassa ei ole ilmennyt toimenpiteitani edellyttävää lainvastaista menettelyä eikä velvollisuuden laiminlyöntiä.

Lähetän jäljennöksen päätöksestäni tiedoksi Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle.